

LIVIU - ALEXANDRU VIOREL

**Atenuarea cuantumului
cauțiunii sau, după caz,
suprimarea obligației
de consemnare a cauțiunii
afereente cererilor
de suspendare (provizorie)
a executării silite**

LIVIU - ALEXANDRU VIOREL

**Atenuarea cuantumului
cauțiunii sau, după caz,
suprimarea obligației
de consemnare a cauțiunii
afereente cererilor
de suspendare (provizorie)
a executării silite**

Universul Juridic

București

- 2024 -

CAPITOLUL 1

Condițiile ingerințelor cu privire la cauțiunile judiciare

Introducere

Prefacerile sociale, economice și juridice și perioadele de **turbulență** majoră pe care le-a traversat țara noastră, generate de ivirea și acutizarea diferitelor **crize** financiare au condus, în mod inevitabil, la deschiderea unui număr impresionant de dosare **execuționale**; în mod firesc, s-a înregistrat și o creștere vertiginoasă a numărului **contestațiilor** la executare și a cererilor de **suspendare** (provizorie) a executărilor silite; cu timpul, această realitate a căpătat particularitățile unui veritabil fenomen de **amplificare**, dificil de stăvilit, ce a „**invadat**” rolul instanțelor de judecată; absența veniturilor necesare achitării cauțiunii – cerință esențială și principial indispensabilă soluționării pe fond a acestui din urmă tip de cerere –, al cărei quantum depășea în multe cazuri limitele rezonabilității, a generat, la rândul său, în mod natural, un nou *crescendo* al unui **fenomen**, constând, de această dată, în inițierea de cereri de **ajutor public** judiciar cu privire la plata cauțiunii; în prezent, formularea acestui tip de cerere a luat forma unei exteriorizări judiciare cu o **periodicitate crescândă** în practică.

Din nefericire, **incertitudinea** care planează cu privire la existența *in concreto* a unui **mecanism** de reglare a nivelului cauțiunii a reprezentat și continuă să reprezinte o problemă sistemică elementară a arealului jurisprudențial românesc; problema a rămas **nerezolvată** de o legislație națională ambiguă, impotentă prin litera sa și care s-a dovedit a fi, în multe cazuri, neîndestulătoare sub aspectul rezolvării ecuației admisibilității cererilor de ajutor public judiciar în sens larg cu privire la plata cauțiunii.

Măsura în care persoanele fizice și persoanele juridice pot ori ar trebui să poată obține, la cererea acestora, beneficii cu privire la plata cauțiunii judiciare aferente soluționării cererilor de suspendare a executării silite și/sau cererilor de suspendare provizorie a executării silite a reprezentat una dintre marile **controverse sistemice** cu care s-au confruntat juriștii, **amplu dezbătută** și care, odată cu trecerea timpului, s-a **cronicizat**. Modalitatea de dezlegare a acesteia poate produce efecte **negative** asupra dreptului de **acces** la o instanță al potențialilor deponenți ai cauțiunii și, consecutiv și inevitabil, asupra **consecvenței jurisprudențiale** naționale.

În acest context, am contemplat soluțiile de admisibilitate și am rumegat îndelung soluțiile de inadmisibilitate. Evaluarea mea converge către soluția de **admisibilitate** și, după caz, **de admitere** a cererilor de ajutor public judiciar cu privire la plata cauțiunii, dezlegare validată într-o manieră implicită chiar de Curte, în **antiteză** cu soluția de **inadmisibilitate**, respectiv de **respingere** „improprie” ca neîntemeiate a acestor cereri.

În pofida faptului că acest mecanism se află, cel puțin la nivel teoretic, la **dispoziția** eventualului **deponent** al cauțiunii, în mod paradoxal, de cele mai multe ori, practica din ultimii ani a instanțelor judecătorești naționale a **dat greș**; din păcate, numeroase persoane (fizice ori juridice) au fost nedreptățite, căzând victime ale soluțiilor inflexibile (și cu o „detentă” surprinzătoare) de respingere – pe baze empirice și cu o lejeritate indigerabilă – a cererilor de scutire ori, după caz, de reducere a cuantumului cauțiunii ca **inadmisibile**, fără a se proceda la un examen al substanței cererii [de suspendare (provizorie) a executării provizorii] și fără o prealabilă evaluare – cu adevărat riguroasă – a impactului unei atare soluții asupra dreptului convențional de acces la o instanță.

Mi-am dorit ca această lucrare să reprezinte o **reacție fermă** (pe alocuri chiar vehementă) a revoltei interioare care m-a cuprins și, consecutiv, a frământărilor și a neliniștilor ulterioare care m-au măcinat la vederea perpetuării acestei forme cronicizate de exces a instanțelor judecătorești naționale: este dificil de acceptat ca un stat democratic să depozedeze un număr substanțial de cetățeni ai săi de un drept convențional, constituțional și procesual civil elementar, *i.e.* dreptul de acces la o instanță.

Spre marele regret al deponenților cauțiunii aflați în mare nevoie, soluțiile-reflex de respingere ca inadmisibile a cererilor de ajutor public judiciar au exercitat o presiune sistematică fantastică asupra **drepturilor** lor **fundamentale**, alimentând de-a lungul vremii adevărate culmi ale frustrării convertibile cu ușurință în încălcări ale dreptului de acces la o instanță, cu o magnitudine imposibil de evaluat asupra respectării obligațiilor pozitive asumate de statul român pe tărâm convențional.

Nu puteam rămâne **impasibil** la acest „**flagel**” judiciar aseasonat cu încălcări artificiale, de o gravitate extremă a dreptului european al drepturilor omului, cu desconsiderarea nescuzabilă a zeci de ani de jurisprudență a Curții Europene, sens în care am înțeles să combat cu tărie acest tip de abordare judiciară.

În acest capitol, voi examina mai întâi **calificarea** cauțiunilor drept ingerință în dreptul de acces la o instanță și, respectiv, **tripleta** jurisprudențială

formată din existența unei ingerințe, existența unui scop legitim urmărit și proporționalitatea, aceasta din urmă la nivelul său bazal, urmând a fi analizată *in concreto* într-un capitol de sine stătător (*i.e.* în Capitolul 3).

Secțiunea I

Calificarea cauțiunilor judiciare drept ingerințe în dreptul de acces la o instanță

În doctrină¹⁹ s-a reținut că jurisprudența Curții EDO este în sensul că **accesibilitatea** justiției **nu** presupune întotdeauna ca aceasta să fie **gratuită**.

Astfel cum arătam cu un alt prilej²⁰, cauțiunea (judiciară) se înfățișează ca o **cerință preliminară soluționării fondului** unor cereri, deseori „**intimidantă**” pentru reclamant prin prisma cuantumului său „**împovărător**”; mecanismul implică **avansarea** de către parte a unor disponibilități financiare prin punerea acestora la dispoziția instanței, disponibilități financiare de care cea dintâi trebuie să se **dispenseze** o anumită perioadă de timp, a cărei durată este imposibil de controlat (cu exactitate matematică); în acest interval de timp, persoana trebuie să își gestioneze situația patrimonială fără a putea conta pe suma consemnată cu titlu de cauțiune. Desigur, în anumite cazuri, dispensarea este inițial **temporară**, însă devine **definitivă**.

Definesc cauțiunea judiciară ca fiind acea ingerință patrimonială în calea dreptului de acces la o instanță, aflată în strânsă legătură cu o anumită fază a judecății, concretizată în plata unei sume de bani la care este obligată, în temeiul legii, una dintre părțile litigante dintr-un proces ne-penal sau, după caz, prin hotărâre a instanței, al cărei quantum se stabilește pe baza unui algoritm judiciar și care, în mod obișnuit, ar trebui **consemnată** la dispoziția instanței drept **garanție** privată pentru creditorul său (parte în proces), din care acesta din urmă s-ar putea **îndestula**, în anumite condiții, pentru a-și acoperi eventualele **prejudicii** pe care le-ar suferi și pentru a preîntâmpina exercitarea **abuzivă** a dreptului de a formula cererea respectivă.

¹⁹ M.G. Scarlat, M. Ilieș-Doleanu, *Incidența Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă în domeniul cauțiunii datorate până la soluționarea contestației la executare sau a altei cereri referitoare la executarea silită*, p. 150.

²⁰ G. Viorel, L.-Al. Viorel, *Cuquantumul excesiv al cauțiunii – motiv de acordare a ajutorului public judiciar sub forma scutirii ori, după caz, a diminuării cuantumului acesteia*, în Dreptul nr. 11/2013, p. 167.